

מסורת הש"ס

א) ונבחרות יג:א, ב) [לקמן יט:א], ג) שבת ב, ד) [לקמן כא, ה], תמורה ג:א, ס) [לקמן יד:א] ו) [דף סה,], ז) ו"ל וה"ה איפכא ואע"ג כ"ו], ח) ונ"ע תוספות שבת ב, ד"ה שבעות], ט) [לקמן יט:א],

לעזי רש"י
מינוטיון, סנטר

מוסף רש"י

רעל וזקן שתיים מיכן ושתיים מיכן, ממש פחות יש לו לזקן, אחד למטה מן האזן, מקום שלחי המחנות יוצא ומתפרד שם, ושם נקרא פאה בחזרו של לחי שזולט לחזן ששם מתחלת הזקן וכל מה שלמעלה עד הידעא בכלל פאת הראש היא, ושתי השיבולות כל אחד מהן לסוף הלחי נקרא פאה, ואחת מלמטה. שיער שנין השיבולות נאמנע הסנטר שלעזין מנטיון (מכות ב,). שתיים שאוכל ושלא אוכל. הן שמים המפורשות, דכתיב להרע או להיטיב, דמשמע להבא, ולא אוכל להרע, אוכל להיטיב, שהן ארבע אכלתי ושלא אכלתי. הן שמים הטספות ממדרש לקמן (ספ, מניינו הטבוב רקמן יט:).

ועל הזקן שסים. מכל זד ז' אדעים לפי שהלחי רחב כנגד הצדעים ויש לכל דבר רחב קצה לשני אדדין בראשו: **וה' מלמטה**. בסנטר שהלחיים מחוברים שם והעצם קצר מלמטה בסנטר שקורין מונטיון בלע"ז: **חדא**. אזהרה דמיחייב עליה תרתי היינו דומיא דשמים שהן ארבע: **לכולהו**. כל ז' שהן ד' שמאל שגחם כאן: **ודמיין להדי' בקרבן עולה ויורד**. זהא דמיין להדי' דמיתיהן עולה ויורד: **ומפרש ידיעות**. דמיתי את שיש זה ידיעה וכו' ופריש כולה מתני' מיילי ידיעות טומאה ושצקינהו למלתא דשבעות: **דזוטרין מילייהו**. שני פרקים אלו הראשונים: **שרי להו**. מתיר אותן. כלומר מתיר התנא עצמו מהן ונפטר מהן תחלה: **שבעות שסים וכו'**. פרישית לכוליה במתני': **ידיעות טומאת קדש**. שנעלמה ממנו טומאה ואכל קדש: **וידיעות טומאה דמקדש**. ידיעות שנעלמה ממנו ידיעת טומאה ונכנס למקדש: **ידיעס קדש**. שנעלמה ממנו ידיעת קדש וסבור שאין זה קדש ומתחלה ידע: **הואלא דעני**. העומד בחזן: **הואלא דנעל דצית**. העומד בצנים: **שאת וצהרם**. אכל ספחת אינו שם נגע אלא שם חוללה כדמפרש לקמן (דף ו,). בפרקין: **אינו חייב קרבן: אלא על העמיד**. דדייק להרע או להיטיב לקמן בפ"ג א: **והי רבי עקיבא האמר כו'**. במתניתין בפרק שני ומתניתין קמני שהן ארבע:
מה

אלא על העתיד לבוא אי ר' עקיבא האמר א"על העלם טומאה הוא חייב ואינו חייב על העלם מקדש איבעית אימא רבי ישמעאל איבעית אימא ר' עקיבא איבעית אימא רבי ישמעאל מהן לחיוב ומהן לפטור ואיבעית אימא רבי עקיבא מהן לחיוב ומהן לפטור

אח' ויש לדחות משום דלרצ הונא דלא מקיש מקיף לניקף לא ייח' גדול להקיף עצמו וגם אין להביא ראי' מדאמר ביצמות (דף ה, ושם) דאמי עשה דמנורע דחי' לאו דהקפא מדכתיב ראשו משמע דכ"ע מודו דאסור ע"י אשה ונכרי דאי שרי לרצ אלא אמאי דחי' הא אפשר לקיים שניהם דיש לדחות דאנטרין קרא למימר דחי' היכא דאין שם אשה ונכרי ואין לומר ימתין עד שימצא אשה או נכרי או קטן מדבעי למימר בפ' שילוח הקן (חולין דף קמב). דאמי עשה דמנורע דחי' עשה דשילוח הקן ולא אמרינן ימתין עד שימצא אחר אצל י"ט להביא ראי' מפ' ז' נזירים (נזיר דף ט:) דקאמר ודלמא לאו טמאין אינון וקעביד הקפה ומשני שמואל באשה וקטן ודייק התם דקסבר שמואל דהקפת כל הראש' שמה הקפה מדלא אוקי בגדול והשמא' אי שרי לרצ אלא כי מקיף ליה לאו בר חיוצא אכמי תקשי ליה ולוקמה בגדול ויקיפטו לאו בר חיוצא דהא שמואל כרז אלא ס"ל מדשרי להקיף באשה וקטן ומשמע דמקיף בר חיוצא הוא דלא פירש באשה וקטן ומגלה' להו אשה וקטן: **חדא** דמיחייב ע"ה תרתי. בהמראה אחת איירי ובגילוח צבת אחת או צוה אחר זה מוך כדי דיבור דלא מ"ל אישמליין דאי בכמה המראות לא הוה פליג ר' אליעזר בפ' בתרא דמכות (דף ב,). דאמר אם נטלין כולן כאחת אינו חייב אלא אחת ואע"ג דהתם מוכרי קרא למחייב על כל קרחה וקרחה ועל כל שריטה ושריטה הכא לא נריך קרא דפאות מחלקות ור' אליעזר לית ליה מחלקות: **גבי** הדדי דבתיבי ודמיין אהדדי. בטעמא דכתיבי גבי הדדי סגי כדאמר במס' נדרים (דף ב:) ואי"ת גבי מראות נגעים יתמי כוליהו דדמיין אהדדי בקרבן עולה ויורד וי"ל דלימיה דדלי דלות ואי"ת מ"מ יתמי במתניתין קודם יציאות שבת כיון דלימא דלות ודמי טפי לשבעות וי"ל דמי לכפר והני להכשיר: **פְּתַח** בשבועות ומפרש ידיעות. וליכא למימר דמינה דסליק מפרש ברישא דהא ממראות נגעים קא סליק: **אִידִי** דוושין מיי"הו. אע"ג דנפישו מילייהו משבעות בטוי דבידיעות איכא תרי פרקי קמאי ומשבעות בטוי ליכא אלא פרק ג' מ"מ מיילי דכל שבעות נפישין טפי שבעות בטוי שבעות העדות ושבעות הפקדון ושבעות הדיינין:

והדר תני שבועות. אע"ג דלא דמי ידיעות מפרש מיילי ידיעות ברישא והדר תני שמים שהן ארבע ונשבעות מפרש שמים שהן ארבע אכנתי ולא אכלתי וההיא מתניתין קיימא לפרושי מתניתין דהכא ואין להקשות דליתני שמים שהן שמונה אורוק ולא אורוק זרקתי ולא זרקתי דלא תני אלא דבר וחילופו כדפירש בקונטרס במתניתין א: **אִי** ר' ישמעאל הא אמר אין חייב בו'. ואי"ת תקשי ליה נמי ידיעות דמתניתין בעיא ידיעה בתחלה כדתנן כל שיש זה ידיעה בתחלה כו' ור' ישמעאל לא בעי ידיעה תחלה כדמוכח בפירקין (דף ט,). דקאמר לר' ישמעאל אין זה ידיעה בתחלה ויש זה ידיעה בצוק בר קרבן הוא ואמר נמי בספ"צ (לקמן דף יט:) הא מני ר' ישמעאל היא דלא בעי ידיעה בתחלה וי"ל דמידיעות לא בעי למיפרך דהמ"ל דידיעה דמתני' היינו ידיעת בית רבו ור' ישמעאל סבר לה כרבי דאמר ידיעת בית רבו שמה ידיעה כדאמר בירושלמי ר' ישמעאל כרבי ורבי כר' ישמעאל אע"ג דגמ' דידן פליג אירושלמי וסבר דר' ישמעאל לא בעי ידיעה בתחלה אפי' ידיעת בית רבו מדלא מוקי לקמן דחילוץ מכפר אלאין זה ידיעה תחלה אפי' ידיעת בית רבו משמע דלעולם בר קרבן הוא אפי' אין זו ידיעה בתחלה כלל וכן משמע בפ"צ (לקמן דף יד: ושם) דבעי ר' ירמיה זן בצל שעלה לא"י ונעלם ממנו מקום מקדש מהו וקאמר אי אליצא דר' ישמעאל הא לא בעי ידיעה בתחלה ומסיק דבעי אליצא דרבי דבעי ידיעת בית רבו משמע דר' ישמעאל לא בעי ידיעה כלל בתחלה מ"מ השתא אי הוי מצי אחיא מתניתין כר' ישמעאל נימא דודאי בעי ר' ישמעאל ידיעת בית רבו אצל לפי האמת דמתניתין אחיא כרבי אמרי' דר' ישמעאל לא בעי ידיעה בתחלה כלל דלא מצינו תנא דסבר דהוי ידיעת בית רבו ידיעה אלא רבי ומיהו מתניתין דפ"צ (סא). דקאי לפרושי פירקין משמע קצת דבעי ידיעה גמורה דקמני נטמא וידע משמע שהידיעה היא אחר שנטמא דהיא ידיעת הטומאה לאפוקי ידיעת בית רבו דהיא קודם הטומאה ונראה דמידיעות לא מצי למיפרך שהיה יכול לדחוק ולתנן כדקאמר התס"ט מקראי לית ליה מגמרא אית ליה: **מהן** לחיוב מהן אפשור. אהאי שינויא ואשינויא דמלקות ה"מ למיפרך מסיפא דמוכח דמתני' לענין חיוצ קרבן ואי"ת בשלמא כי מוקי לה כר' ישמעאל דאע"ג דאינו חייב אלא על העמיד מ"מ שפיר תני בהו' שהן ארבע הואיל וקעביד איסורא במזיד אצל כי מוקי כר' עקיבא אמאי תני ליה כלל כיון דשוגג הוא ולא מייתי קרבן וי"ל דמ"מ חשיב להו שפיר שהן ארבע הואיל וקעביד איסורא בשוגג:
הא

שבועות שתיים פרק ראשון שבועות

ועל הזקן שתיים מבאן. נראה דמשחית ונשחת שניהם חייבין כמו בהקפת הראש דאמר בפ' ז' נזירים (נזיר דף ט: ושם) אחד המקיף ואחד הניקף במשמע ואע"ג דהתם דריש מדכתיב לא תקיפו לשון רבים וגבי זקן כתיב לא תשחית לשון יחיד הא כתיב

נמי כזהנים לא יגלחו לשון רבים וילפינן מהדדי לענין גילוח שיש זו

השחתה בפרק ז' נזירים (שם דף נח:.) ובג"ש דפאת פאת ילפינן מהדדי בפ"ק דקדושין (דף לה: ושם) ובהדיא תניא בתוספתא [פ"ג] דמכות המשחית כתיב וזקנו של חצירו שניהם חייבין ואסור לישראל להניח לנכרי להקיף ראשו ולהשחית זקנו דהא אמר רב הונא בפ' ז' נזירים (נזיר דף ט:.) המקיף את הקטן חייב והי"ה איפכא דלא מקיש מקיף לניקף" ואע"ג דהתם פליג עליה רב אלא בר אהבה משום דכתיב לא תקיפו אחד המקיף ואחד הניקף משמע ואתקש מקיף לניקף כל היכא דניקף מיחייב מקיף נמי מיחייב ומשמע התם דלרצ אלא בר אהבה אפי' איסורא דרצנן ליכא מדקאמר ליה לרצ הונא צנין הקטנים לדיך מאן מגלה' להו א"ל חוצה משמע דלדידיה ניחא דשרי אפי' לאיש אין הלכה כרצ אלא דסתמא דהש"ס בפרק א' דבבא מזיעא (דף י:) כרז הונא דקאמר איכא בינייהו איש דאמר לאשה תקיף לי קטן דללישנא דתלי צבר חיוצא הכא אשה לאו בת חיוצא היא מיחייב שולחא משמע דאי מקיף ליה גדול מיחייב ועוד נראה דאפי' רב אלא מחייב היכא דניקף בר חיוצא אע"ג דמקיף לאו בר חיוצא ולא פטר אלא היכא דניקף לאו בר חיוצא הוא מדלא קאמר איש דאמר לקטן או לנכרי אקיף לי גדול והוי נפקותא לרצ

אח' ויש לדחות משום דלרצ הונא דלא מקיש מקיף לניקף לא ייח' גדול להקיף עצמו וגם אין להביא ראי' מדאמר ביצמות (דף ה, ושם) דאמי עשה דמנורע דחי' לאו דהקפא מדכתיב ראשו משמע דכ"ע מודו דאסור ע"י אשה ונכרי דאי שרי לרצ אלא אמאי דחי' הא אפשר לקיים שניהם דיש לדחות דאנטרין קרא למימר דחי' היכא דאין שם אשה ונכרי ואין לומר ימתין עד שימצא אשה או נכרי או קטן מדבעי למימר בפ' שילוח הקן (חולין דף קמב). דאמי עשה דמנורע דחי' עשה דשילוח הקן ולא אמרינן ימתין עד שימצא אחר אצל י"ט להביא ראי' מפ' ז' נזירים (נזיר דף ט:) דקאמר ודלמא לאו טמאין אינון וקעביד הקפה ומשני שמואל באשה וקטן ודייק התם דקסבר שמואל דהקפת כל הראש' שמה הקפה מדלא אוקי בגדול והשמא' אי שרי לרצ אלא כי מקיף ליה לאו בר חיוצא אכמי תקשי ליה ולוקמה בגדול ויקיפטו לאו בר חיוצא דהא שמואל כרז אלא ס"ל מדשרי להקיף באשה וקטן ומשמע דמקיף בר חיוצא הוא דלא פירש באשה וקטן ומגלה' להו אשה וקטן: **חדא** דמיחייב ע"ה תרתי. בהמראה אחת איירי ובגילוח צבת אחת או צוה אחר זה מוך כדי דיבור דלא מ"ל אישמליין דאי בכמה המראות לא הוה פליג ר' אליעזר בפ' בתרא דמכות (דף ב,). דאמר אם נטלין כולן כאחת אינו חייב אלא אחת ואע"ג דהתם מוכרי קרא למחייב על כל קרחה וקרחה ועל כל שריטה ושריטה הכא לא נריך קרא דפאות מחלקות ור' אליעזר לית ליה מחלקות: **גבי** הדדי דבתיבי ודמיין אהדדי. בטעמא דכתיבי גבי הדדי סגי כדאמר במס' נדרים (דף ב:) ואי"ת גבי מראות נגעים יתמי כוליהו דדמיין אהדדי בקרבן עולה ויורד וי"ל דלימיה דדלי דלות ואי"ת מ"מ יתמי במתניתין קודם יציאות שבת כיון דלימא דלות ודמי טפי לשבעות וי"ל דמי לכפר והני להכשיר: **פְּתַח** בשבועות ומפרש ידיעות. וליכא למימר דמינה דסליק מפרש ברישא דהא ממראות נגעים קא סליק: **אִידִי** דוושין מיי"הו. אע"ג דנפישו מילייהו משבעות בטוי דבידיעות איכא תרי פרקי קמאי ומשבעות בטוי ליכא אלא פרק ג' מ"מ מיילי דכל שבעות נפישין טפי שבעות בטוי שבעות העדות ושבעות הפקדון ושבעות הדיינין:

והדר תני שבועות. אע"ג דלא דמי ידיעות מפרש מיילי ידיעות ברישא והדר תני שמים שהן ארבע ונשבעות מפרש שמים שהן ארבע אכנתי ולא אכלתי וההיא מתניתין קיימא לפרושי מתניתין דהכא ואין להקשות דליתני שמים שהן שמונה אורוק ולא אורוק זרקתי ולא זרקתי דלא תני אלא דבר וחילופו כדפירש בקונטרס במתניתין א: **אִי** ר' ישמעאל הא אמר אין חייב בו'. ואי"ת תקשי ליה נמי ידיעות דמתניתין בעיא ידיעה בתחלה כדתנן כל שיש זה ידיעה בתחלה כו' ור' ישמעאל לא בעי ידיעה תחלה כדמוכח בפירקין (דף ט,). דקאמר לר' ישמעאל אין זה ידיעה בתחלה ויש זה ידיעה בצוק בר קרבן הוא ואמר נמי בספ"צ (לקמן דף יט:) הא מני ר' ישמעאל היא דלא בעי ידיעה בתחלה וי"ל דמידיעות לא בעי למיפרך דהמ"ל דידיעה דמתני' היינו ידיעת בית רבו ור' ישמעאל סבר לה כרבי דאמר ידיעת בית רבו שמה ידיעה כדאמר בירושלמי ר' ישמעאל כרבי ורבי כר' ישמעאל אע"ג דגמ' דידן פליג אירושלמי וסבר דר' ישמעאל לא בעי ידיעה בתחלה אפי' ידיעת בית רבו מדלא מוקי לקמן דחילוץ מכפר אלאין זה ידיעה תחלה אפי' ידיעת בית רבו משמע דלעולם בר קרבן הוא אפי' אין זו ידיעה בתחלה כלל וכן משמע בפ"צ (לקמן דף יד: ושם) דבעי ר' ירמיה זן בצל שעלה לא"י ונעלם ממנו מקום מקדש מהו וקאמר אי אליצא דר' ישמעאל הא לא בעי ידיעה בתחלה ומסיק דבעי אליצא דרבי דבעי ידיעת בית רבו משמע דר' ישמעאל לא בעי ידיעה כלל בתחלה מ"מ השתא אי הוי מצי אחיא מתניתין כר' ישמעאל נימא דודאי בעי ר' ישמעאל ידיעת בית רבו אצל לפי האמת דמתניתין אחיא כרבי אמרי' דר' ישמעאל לא בעי ידיעה בתחלה כלל דלא מצינו תנא דסבר דהוי ידיעת בית רבו ידיעה אלא רבי ומיהו מתניתין דפ"צ (סא). דקאי לפרושי פירקין משמע קצת דבעי ידיעה גמורה דקמני נטמא וידע משמע שהידיעה היא אחר שנטמא דהיא ידיעת הטומאה לאפוקי ידיעת בית רבו דהיא קודם הטומאה ונראה דמידיעות לא מצי למיפרך שהיה יכול לדחוק ולתנן כדקאמר התס"ט מקראי לית ליה מגמרא אית ליה: **מהן** לחיוב מהן אפשור. אהאי שינויא ואשינויא דמלקות ה"מ למיפרך מסיפא דמוכח דמתני' לענין חיוצ קרבן ואי"ת בשלמא כי מוקי לה כר' ישמעאל דאע"ג דאינו חייב אלא על העמיד מ"מ שפיר תני בהו' שהן ארבע הואיל וקעביד איסורא במזיד אצל כי מוקי כר' עקיבא אמאי תני ליה כלל כיון דשוגג הוא ולא מייתי קרבן וי"ל דמ"מ חשיב להו שפיר שהן ארבע הואיל וקעביד איסורא בשוגג:
הא

שבועות שתיים פרק ראשון שבועות

ג. עין משפט ונר מצוה

ז א מיי פ"ב מהל' עבו"ס הלכה ז סמנ שם נושע"ע י"ד ס"י קפא סעיף יא:

ח ב מיי פ"א מהל' שבעות הלכה א ב נושע"ע י"ד ס"י רלו סעיף ב:

ט ג מיי פ"א מהל' שגגות הלכה א:

י ד מיי פ"ב ופ"ג מהל' שבת סמנ לאזין סה

יא ה מיי פ"א מהל' טומאת צרעת הל' ב:

רבינו חננאל

על הזקן שתיים והן שתיים שולח ויורד כרתניו שתיים מיכן ושתיים מיכן ואחת מלמטה הדא ומיחייב עליה תרתי תנא נמי יציאות השבת ומראות בחרה שבעות שתיים שהן ארבע. ואיירי דתנא שבעות תנא נמי ידיעות הטומאה דבפרשה אחת כתיבי ותורייהו בקרבן שולח ויורד נינהו. אם עשיר מבאי כשבה או שעירה ואם הוא דל שתי תוריהו או שני בני יונה. ואיירי דתנא הני תנא נמי יציאות השבת ומראות נגעים דדמיין להו. ואיירי (דחנא) [דדינן] ידיעות הטומאה הווין דידהו מעט פסיק שרי להו והדר חגי שבעות: שבעה שאוכל ושלא אוכל שאכלתי ושלא אכלתי. הנה שתיים להבא ושתיים לשעבר. ידיעות הטומאה ולא ידע הקדש ולא המקדש או ידע ידיעות הקדש והמקדש ולא ידע הטומאה הרי אלו שתיים שהן ד'. וכן הוצאה דעני והוצאה דבעל תבית הכנסה דעני והכנסה דבעל תבית הרי אלו יציאות שתיים שהן ארבע. ומקשינן מני מתני' אי ר' ישמעאל קשיא שבעות. דתנן בפ"ג ר' ישמעאל אומר אינו [חייב] אלא על העתיד שנאמר להרע או להיטיב ואנן אוקינמא למתני' שאכלתי ושלא אכלתי שהוא לעבר. אי ר' עקיבא קשיא ידיעות דתנן בסוף פ"ב ר' עקיבא אומר על העלם טומאה חייב ואינו חייב על העלם מקדש. ואנן אוקינמ' למתני' על העלם זה וזה. ופרקינן איבעית חימא ר' ישמעאל. לעולם ארבע הן ומהן לחיוב והן שלא אוכל ושאוכל. ומהן לפטור שאכלתי ושלא אכלתי. ואיבעית חימא ר' עקיבא מהן לחיוב ומהן לפטור:

עין משפט‏ **נר מצוה**

ג:

יב א מיי פֿ'ד מהל' שנועות הלכה כ:

יג ב מיי פֿיי מהל' קרבן פסח הלכה יא:

יד ג מיי שס הלכה א: **בז** ד מיי שס הלכה יא ופֿי"ח מהל' פסול מוקדשין הלכה ט:

רבינו חננאל

רדחנין דומיא דמראות נגעים מה התם שאת ותולדתה בחרת ותולדתה כולוה לחיובא. ושני מתני' לפולס ר' ישמעאל היא וכי לא מחייב ר' ישמעאל לשעבר כגון אכלתי ולא אכלתי קרבן אבל מלקות מחייב ומתני' דהכא דמחייב בארבינא^(א) מלקות הוא דמחייב וכדרכא דאמר שוא ושקר אחד הוא. הלא תראה (א) ודבולחות הראשונים כתיב לא תענה ברעך עד שקר. וכלולות האחרונים כתיב לא תענה ברעך עד שוא. ומיכן אמר רבה במסכת תמורה בתחלתה בפירוש רבתא תורה שבעת שקר דומיא דשבעות שוא. מה שבעות שוא שהוא לשעבר ולוקין עליה. דא"ר יוחנן משום ר' מאיר כי לא ינקא ה' ביד של מעלה הוא דאין מנקין אותו אבל ביד של מטה מליקין אותו ומנקין אותו. מיכן לשבעות שוא שלוקה. אף שבעות שקר לשעבר וכתוב ו תשבעו בשמי לשקר. פ'י כשם שלוקה על שבעות שוא כך לוקין על שבעות שקר. וזכין דאוקימ' בשתיים שהן ד' כולוה לחיובא למלקות אקשינן עליה הוא שבעה שאוכל ולא אכל (שבעה) [לחן] שאין (כח) [בז] מעשה (היא) [הוא] אמאי חיוב. ופרקינן ר' ישמעאל סבר לאו שאין בו מעשה לוקין עליו. והני מילי בנשבע מחייב ר' ישמעאל בלאו שאין בו מעשה מלקות. דגוסינן בתחלת תמורה אמר ר' יוחנן ר' יהודה אומר משום ר' יוסי הגלילי כל לאו שיש בו מעשה לוקין עליו ושאיין בו מעשה אין לוקין עליו חזון מן הנשבע והומימר והמקלל את חבריו בשם.

^(א) דאי לא תימא הכי קשיא דר' ישמעאל אדר' ישמעאל הכא אמר לאו שאין בו מעשה לוקין עליו ובתחלת מכות (ג) קתייב בהדיא ר' ישמעאל אומר לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו מאי טעמא לעשות את כל דברי התורה הזאת כתיב. ואקשינן כיון דאוקימנא מתני' דהכא לר' ישמעאל והוא סתמא דמתני' לאו שאין בו מעשה לוקין עליו ואמר ר' יוחנן כל סתם משנה הלכתא כוותיה הויא אמר ר' יוחנן בנשבע שיאכל ככר זה היום ועבר היום ולא אכלה אינו לוקה משום שהיה ליה לאו שאין בו מעשה וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו. ופרקינן ר' יוחנן סתמא אחרינא אשכח. דתנן בפרק כיצד צולין את הפסח אבל המותר בפסח הטהור אינו לוקה מ'. ואמרין וממאי דהאי מתני' דר' יעקב היא משום דהוה ליה לאו הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה הוא שאין לוקין עליו. אלא האי סתמא אשכח. דתנן שבעה

(א) עיי' בתוס' כחן ד"ה בפירוש שהביאו לגברי רבינו. (ב) עיי' בתוס' מד"ה וכדרכא ומה"ה בפירוש דפירוש ג"כ מדברי רבינו. (ג) [דף י"ג:]

הא דומיא דמראות נגעים קתני. הא דלא פריך מיניאות השנת

משום דליאות גופייהו לא ידיעין דהוו ככולהו לחיובא אלא מדומיא דמראות נגעים לקמן בפירקין (דף ה.): **לַעוֹלָם בַּר' יִשְׁמַעֲאֵל**. לקמן (דף ד.) מפרש אמאי לא מוקמינן לה נמי כר' עקיבא:

הא דומיא דמראות נגעים קתני מה התם כולוהו לחיובא אף הכא נמי כולוהו לחיובא לעולם ר' ישמעאל וכי לא מחייב רבי ישמעאל לשעבר קרבן אבל מלקות חיובי מחייב וכדרכא ^(א) דאמר רבא בפירוש ריבתה תורה שבעות שקר דומיא דשבעות שוא מה שוא לשעבר אף שקר נמי לשעבר בשלמא אכלתי ולא אכלתי כדרכא שלא אוכל ואכל נמי לאו שיש בו מעשה הוא אלא אוכל ולא אבל אמאי לאו שאין בו מעשה הוא קסבר רבי ישמעאל לאו שאין בו מעשה לוקין עליו אי הכי קשיא דר' יוחנן אדרבי יוחנן דאמר רבי יוחנן ^(א) ההלכה כסתם משנה ואתמר ^(א) שבעה שאוכל ככר זו היום ועבר היום ולא אכלה ר' יוחנן וריש לקיש דאמרי תרוייהו אינו לוקה ר' יוחנן אמר ”אינו לוקה משום דהוה לאו שאין בו מעשה וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו וריש לקיש אמר אינו לוקה התראת ספק היא והתראת ספק לא שמה התראה רבי יוחנן סתמא אחרינא אשכח הי סתמא אילימא האי סתמא דתנן” ^(א) אבל המותר במהור ^(א) והשובר בטמא אינו לוקה את הארבעים בשלמא שובר בטמא דכתיב ”ועצם לא תשברו בו בכשר ולא בפסול אבל המותר במהור מאי טעמא לאו משום דהוי לאו שאין בו מעשה וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו וממאי דר' יעקב היא דאמר לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו דלמא ר' יהודה היא ומשום דבא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה הא לאו הכי לקי דתניא” ^(א) לא תותירו ממנו עד בקר והגותר ממנו עד בקר באש תשרפו ”בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה לומר שאין לוקין עליו דברי ר' יהודה רבי יעקב אומר לא מן השם הוא זה אלא משום דהוה לאו שאין בו מעשה ולא שאין בו מעשה אין לוקין עליו אלא האי סתמא אשכח” ^(א) שבעה שלא אוכל כבר זו שבעה שלא אוכלנה ואכלה אינו

ובדרבא. תימה דלמאי מיימי מילתיה דרבא אדרבה ה"ל לאמרי מילתיה דר' יוחנן דלמרי^(א) לשוא לשוא שמי פעמים אס אינו ענין לשבעות שוא תנהו ענין לשבעות שקר דממילתיה דר' יוחנן הוה לקי אפילו בִּצְאוֹכֵל ולא אכל אי לאו מילתיה דרבא וי"ל דהיינו דפריך בשלמא אכלתי ולא אכלתי כדרכא אלא אוכל ולא אכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו פירוש ולית ליה דרבא ^(א) אלא דריש

לשוא לשוא ”כ פעמים אס אינו ענין לשבעות שוא תנהו ענין לשבעות שקר בין אוכל ולא אכל בין אכלתי ולא אכלתי:

בפירוש ריבתה תורה. פירש בקונט' מלשוא לשוא ”כ פעמים ואין נראה דאין זה בפירוש דלההיא דרשא גופה

פריך לקמן (דף כה.) ומאי שנא פירוש דלפ"י אוכל ולא אכל נמי אלא נראה בפירוש ר"ס דפירש בפירוש ריבתה תורה דעדכרות הראשונות כתיב (שמות כ) לא תענה ברעך עד שקר ועדכרות אחרונות כתיב (דברים ה) עד שוא לומר דשוא ושקר אחד הן: **א"י** הבי קשיא חד **דאמ"י** הן הַרְוִיקִין. פירש בקונטרס דל"ג ליה משום דלמסקנא דהכא מ"י סבר דאין לוקין עליו ופריך התם אי הכי לאו שאין בו מעשה נמי לפי המסקנא דהכא ועי"ל ”דהתם רואה ליישב דרבי ישמעאל דקאמר התם חייבי מיתות כ"ד ישנן בכלל מלקות אפי' למ"ד אין לוקין עליו ולמאי דפרישי' דדוקא הכא סבר רבי ישמעאל דלוקין עליו מלשוא שוא אחי שפיר: **התראת ספק** היא. אכל משום דהוי לאו שאין בו מעשה לא מיפטר דקסבר ריש לקיש דלוקין עליו ומימה דכפ' ד' מיתות (סנהדרין דף סה: ושם) פטר ר"ל חסמה והנהיגה בקול דעקימת שפתיו לא הוי מעשה וי"ל דהתם אליצא דרבנן קאמר דזהשובר את הפועלים (ב"מ דף טז: ושם) פריך ליה רבי יוחנן ממתני' דאס המיר מומר וסופג את הארבעים ומשני

שארין בו מעשה דקא פטר ליה למותר דלמא ר' יהודה היא ומשום דבא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה הוא שאין לוקין עליו. אלא האי סתמא אשכח. דתנן שבעה

שבועות שתיים פרק ראשון שבועות

מה הסם כולוה לחיובא. שאף התולדות נגעים הן וכשטיהר מציא עליהן קרבן טהרה: **וכי לא מחייב ר' ישמעאל לשעבר קרבן.** קאמר ובשוגג אכל מלקות אס הויד והתרו בו חיובי מייחייב ומתניתין כמזיד קמיירי ומלקות: **וכדרכא.** כלומר וא"ת לאו שאין בו מעשה הוא ואין לוקין עליו על זה לוקין כדרכא דכפ"ג ^(א) כהא. אמרינן שלוקין על שבעת שוא וילפינן מכי לא ינקא ה' ^(א) ה' הוא דלא ינקא אכל כ"ד מלקין אותו ומנקין אותו ופרכין עלה אשכחן שבעת שוא והוא נשבע לשנות את הידוע כגון על האיש שהוא אשה ועל האנן שהוא זה ^(א) [לקמן טז.] דשוא משמע דבר שאינו של כלום כמו ^(א) (ישעיה ה) מושבי העון צחצחי השוא שבעת שקר מנא לן שבעה שאינו יכיר אס אמת אס לאו ואמרי' לשוא לשוא ”כ פעמים אס אינו ענין לשבעות שוא תנהו ענין לשבעות שקר ואמר רבא התם (כא.) הך שבעת שקר דקא מרבינן מרבייא דלשוא לשוא לא רבתה מורה אלא לשקר דלשעבר כגון אכלתי או לא אכלתי שמשעה שנשבע יתה שבעה מפיו לשקר דומיא לשבעות שוא דלהכי אפקה בלשון שוא למימרא דבלשעבר קמיירי מה שוא לשעבר נשבע לשנות את הידוע עבר את השבעה משיאתה מפיו: **בשלמא אכלתי ולא אכלתי.** כלומר שהן ארבע לא משכחת לה דבשלמא על שמים דלשעבר לקי כדרכא ועל לא אוכל ואכל נמי לקי דלאו שיש בו מעשה הוא דבשעה שאלע עבר על לא ששבעו ^(א) ואכלו מעשה הוא: **אוכל ולא אכל לאו שאין בו מעשה הוא.** שמאליו ביושב ואינו אוכל עובר על השבעה ושבעה שאינה לשעבר לא איתרבי מלשוא לשוא ”כ פעמים דהא אמרינן דומיא לשבעות שוא ריבתה: קסבר רבי ישמעאל. צכל תמורה כולה לאו שאין בו מעשה לוקין עליו ואין קריין לרבות: **קשיא הך דאלו הן הלוקין כו'** לא גרסינן ותלמיד טועה שהוקשה לו כתבה בגליון ספרו קשיא לי הך דאלו הן הלוקין וכתבהו סופרים בגמרא והתלמיד טעה שאינה קושיא דההיא לאו רבי ישמעאל גופיה אמרה אלא סוגיא דגמרא פרכה התם ^(א) דליין לר' ישמעאל מלקות מנא לא תשמוד לעשות את כל דברי וגו' ^(א) ודריש כל ופרכין אי הכי לאו שאין

בו מעשה נמי ומשנינן לעשות כתיב וקשיא ליה לאותו תלמיד דהוה ליה לטעוי התם אין הכי נמי לר' ישמעאל לוקין אלאו שאין בו מעשה ולאו קושיא היא דהא דלמרינן הכא לר' ישמעאל לוקין לא מיתוקמא דעל כרחק שזקינן להא אורחא בסוף שמעתין ^(א) [לקמן ד.] ומוקמינן מתני' רבי היא ולקרבן: **אי הכי.** דמתני' במלקות וסתם לן לאו שאין בו מעשה לוקין עליו קשיא דרבי יוחנן אדרבי יוחנן: **דאמרי פרוייהו אין לוקה.** ומ"מ מולקין בטעמו של דבר טעמא דהייז מר לא הייז מר ומר לית ליה טעמא דמר ולקמן מפרש פלוגמיייהו: **סתמא אחרינא אשכח.** דאין לוקין על לאו שאין בו מעשה: **המוסרי בטעור.** כפסח טהור וכשר: **השוצר.** את העצם בטומא אינו סופג את הארבעים. המותר בטעור אפילו בטעור וכ"ש בטומא: **וממאי.** דהאי סתמא רבי יעקב היא דאמר טעמא דהמותיר אינו לוקה משום לאו דאין בו מעשה הוא: **אחר לא פעשה.** אס תותיר ועצרת על לאו צאט שטרפנו נתקו הכתוב בעשה זה מעושן של שאר לאוין לומר זה ענשו ותקנת עצירתו שטרפנו: **לא מן השם הוא זה.** לא מטעם זה המלקות בטל בו אכל כל עצמו אין בו מלקות לפי שאין בו מעשה:

ר"ל הא מני ר' יהודה היא כלומר ואנא אמרי אליצא דרבנן: **אכל** המותר משום לא תותירו ולא שוצר בטמא משום לא תשברו ^(א) (דף טז.). ליתן עשה אחר לא תעשה. כל לאו שמתק לעשה אין לוקין עליו, דמשמע זו היא תקנתו, אס תעבור על הלאו עשה זאת ומיילל, ויוד דלא דמי ללאו דהקטמה שהמלקות נתקן לו ^(א) (שם). לומר שאין לוקין עליו. שמשמע שזה עושה של לאו, שאס המותר יטרפנו ויפטר ^(א) (סנהדרין טג.) שהעשה האומר אחריו תקנתו ויפטרנו על עצירת הלאו ^(א) (מכות ד.).

מסורת הש"ס

(א) לקמן כה., (ב) שבת מו. וי"ג.) (א) מכות טו: תמורה ג: פסחים כג: [לקמן כה. כח:], (ד) פסחים פג. פד. מכות יז., (ס) פסחים פד. סנהדרין כג. מולין פג: תמורה ד: מכות ד: טז., (ו) לקמן כה. כז: תמורה ג: (א) [שמות כ], (ב) ויקרא יט., (ט) [מכות יג:], (י) [דברים כח:] (ז) [לקמן כה:].

תורה אור השלם

- בבית אהרן יאכל לא תרצא מן הבית מן הקשר חוצה וְעֵצָם לא תשברו בו: שמות יב מו
- וְלֹא תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֶּקֶר וְהִגְתֶּר מִמֶּנּוּ עַד בֶּקֶר כָּאֵשׁ תִּשְׂרָפֶה: שמות יב י

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ובדרבא ובר' אלא דריש לשוא לשוא **א"א** פסח"י עיי' משניות **דברי ריבות** ס"י רנה: **ד"ה** אי ובר' דהתיר רצא ליישב. ענין זה בתוס' מולין דף ע: ד"ה קטל:

מוסף רש"י

דומיא דשבעות שוא. מלאפיקה בלשון שוא ^(א) (לקמן כ:). מה שוא לשעבר. נשבע לשנות את הידוע אלסם. אף שקר נמי לשעבר. איתרביא למלקות ולא לשקר דלהכי ^(א) (לקמן כא.). ההלכה כסתם משנה. רבי הוא סויד המטעה וכשהלך דברי חסס וישרו צניינו שחן סתם ולא הוכיר שם אומרו עליהם. כדי שלא יהי שטייה מפי ימיר וגליון כאילו נשטו מפי המדוברים ועשו כמזמן ^(א) (ביצה ב.). דאמרי תרוייהו אינו לוקה. פטור ממלקות דלא משא ^(א) (פסחים גז.) ומיור עעמיה דמר לאו כי עעמיה דמר נשכר ולא אכל, עבר כי שבעתו כשהוה יושב ונעל ואין כאן מעשה, והתמלת ספק נמי הויה שהיה מלה זמן לשבעות לא ^(א) (שם). משום דהוה היא שאין בו מעשה. אכל משום התמלת ספק לא הוה מפטר, דהתמלת ספק שמה התמלה ^(א) (שם). התראת ספק היא. וכי תמריה ביה אכלה ^(א) (שם) מן מעבור על השבעה, שמה יעבור שמה לא יעבור על התמלת, ענין ים שהות ביות ^(א) (פסחים גז.) ואין התמרה יכול לכיון שיעבור היום נתון כדי דבור של התמלה ^(א) (לקמן כה.) דלא אמרי ביה הויה כי שחאל הככר ששבעת עליו, יכול לומר אין לי בית מיוסע בהתמלה ^(א) (שם) דלכמי ים לי שהות, וכן כל היום כולו, ואפילו כי עבר היום יכול לומר שסוח הייתי ולא מכרתי לא בשבעה ולא בהתמלה ^(א) (תמורה ג.) ואינו לוקה אלא משום לאו שאין בו מעשה לא הוה מפטר, דקסבר לאו שאין בו מעשה לוקין עליו ^(א) (מכות טז.). המותר במהור. אפילו בטעור ^(א) (פסחים טז.) וכ"ש בטמא ^(א) (שם גז.) והשובר בטמא אינו לוקה. לא

המותיר משום לא תותירו ולא שוצר בטמא משום לא תשברו ^(א) (דף טז.). ליתן עשה אחר לא תעשה. כל לאו שמתק לעשה אין לוקין עליו, דמשמע זו היא תקנתו, אס תעבור על הלאו עשה זאת ומיילל, ויוד דלא דמי ללאו דהקטמה שהמלקות נתקן לו ^(א) (שם). לומר שאין לוקין עליו. שמשמע שזה עושה של לאו, שאס המותר יטרפנו ויפטר ^(א) (סנהדרין טג.) שהעשה האומר אחריו תקנתו ויפטרנו על עצירת הלאו ^(א) (מכות ד.).